

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Ratione probatur præcedens sententia. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

iam commutatiuam proprie Deo non conteni-
re de distributiua solum docet, eam esse, qua gu-
bernator alicuius reipublice, vel dispensator dat
vnicuique secundum suam dignitatem, mox sub-
iungit hæc verba: Sicut igitur ordo congruus familie,
vel cuiusque multitudinis gubernata demonstrat huiusmo-
di iustitiam in gubernatione, ita ordo vniuersi, qui appa-
ret tam in rebus naturalibus, quam in rebus voluntarijs,
demonstrat Dei iustitiam: intelligit distributiua, de
qua loquebatur. Confirmat deinde testimonio
Diony. quod præced. c. pro priori sententia citauimus.
Ex quibus non constat verum iustitiam dis-
tributiua proprie, an vero similitudinem quan-
dam illius, quæ in gubernatione vniuersi resplen-
deat, concedere solum velit Doctor Angelicus.
Sed Caprol. in 2. d. 27. q. 1. art. 3. ad 1. contra 14. conclus.
censet sententiam, quam in ea distinctione secutus
fuerat de iustitia distributiua, quam dixerat
Deo proprie conuenire, postea in Summa retra-
ctasse: quod ex ijs quæ dicemus perspicuum fiet.
Primum, quia S. Thomas 1. 2. q. 114. artic. 1. plane
negat, esse nostræ ad Deum meritum simpliciter,
eo quod non sit inter Deum, & nos iustitia sim-
pliciter: putat enim ibi non esse meritum simplici-
ter, ubi iustitia simpliciter non est, quod an verum
sit eo loco dicemus: nunc autem hinc solum ha-
beamus, ex sententia S. Thomæ inter nos & Deum
nullam esse iustitiam simpliciter. Nam si aliqua es-
set, saltem distributiua sufficiens esset, vt apud
Deum meritum simpliciter esset. Hæc enim de-
bitum simpliciter inducit, & secundum hanc ex
sententia S. Thom. in hoc art. & alijs locis citatis,
Deus præmia distribuit, & hæc æqualitatem sim-
pliciter seruat, quam S. Thom. putauit necessariam
esse ad rationem meriti.

Deinde in 2. 2. q. 61. art. 4. contendit probare,
non esse idem iustum simpliciter, id est, in vniuer-
sum, & contrapassum: quæ fuit doctrina Arist. 5.
Ethic. c. 5. quia latius patet iustum, quam contra-
passum: est enim aliquid iustum, nempe distribu-
tiuum, in quo non est contrapassum, vt sequenti
cap. latius dicemus. Obijcit vero primum argu-
mentum hoc modo, iudicium diuinum est simplici-
ter iustum, & in eo obseruatur iustum contrapaf-
sum: ergo idem sunt iustum simpliciter, quod con-
trapassum. Respondet his verbis, Ad primum quod
illa forma diuini iudicij attenditur secundum rationem
commutatiue iustitiæ, prout scilicet recompensat præmia
meritis, & supplicia peccatis. Quibus ostendit in iu-
dicio Dei non reperiri iustum simpliciter, hoc est,
vniuersum, sed tale iustum, scilicet commutati-
uum, vel formam & similitudinem talis iusti: vt
ita ostendat, non esse idem iustum simpliciter, hoc
est vniuersum, & iustum contrapassum. Quod si
Dei iudicio vera esset iustitia distributiua, melius
respondisset in eo non esse iustum simpliciter,
quia est tale iustum, scilicet distributiuum, vel si-
militer commutatiuum simul reperiretur, conce-
dere debebat ibi iustum simpliciter, hoc est, vni-
uersum inueniri. Adde, quod si in diuino iudicio ex
sententia S. Tho. seruatur forma commutatiue ius-
titiæ, & æqualitatis illius modus, nequit simul ser-
uari distributiua: ergo cum concedit in eo seruari
modum commutatiue, plane negat non solum dis-
tributiua propriam, sed etiam modum, & for-
mam aliquam illius, vt seq. cap. ostendemus.

Hactenus solum explicauimus, quinam docto-
res Scholastici hanc sententiam sequantur: nunc
Vasquez in 1. part. Tomus I.

vero auctoritate Anselmi, & Arist. nobis probanda
est. In primis Ansel. in epistologio, cap. 10. ad Deum sic
ait: *Iustus es, non quia reddis debitum, sed quia facis, quod
debet te summe bonum.* Sed iustitia proprie sine de-
bitio esse non potest, vt præcedenti disp. cap. 6. ex
sententia etiam S. Tho. dictum est: ergo cum An-
selmus appellet iustitiam Dei decentiam eius, sen-
tit, nullam in Deo iustitiam proprie, sed communi
quadam ratione reperiri. Quare non erit in eo ius-
titia distributiua ex sententia Anselmi. Et quam-
uis dicamus, Deum debitorem esse ratione prom-
issionis, cum tamen Anselmus dicat, ipsum esse
iustum, quia facit id, quod decet, non vult ex prom-
issione aliquam Dei iustitiam concedere. Sane
sicut præcedenti disp. cap. 6. probabimus ex prom-
issione non posse in Deo oriri iustitiam dati, &
accepti, sed donandi tantum id, quod promissum
est: sic in sequenti cap. ostendemus, non oriri ex
promissione iustitiam distributiua in Deo, si an-
te illam non erat distributio debita secundum
æqualitatem geometricam. Et idem Ansel. c. 11. ait,
illud solum iustum est quod vis, non iustum, quod non vis:
sentit ergo iustitiam in Deo non esse aliud, quam
decentiam ipsius: nam illud decet Dei maiesta-
tem, quod ipse vult fieri.

Anselmi tes-
timonium.

Arist. testi-
monium.

Deinde ex doctrina Aristot. 5. Ethic. c. 5. clarissi-
me colligitur, Dei iudicium in infligenda pœna, &
supplicio non fieri secundum iustitiam distribu-
tiua, vt Sotus allegatus in primo cap. plane fate-
tur, cumque eadem omnino proportio seruetur,
& idem genus æqualitatis in reddendis præmijs,
vt seq. cap. patebit, efficitur vt Dei iudicium in vni-
uersum non seruet distributiua iustitiam. De
supplicijs id plane colligitur ex sententia Aristot.
nam eo c. probat ex professo contra Phyragori-
cos, repassionem, & iustum simpliciter non esse
idem: illi enim censebant in omni iusto esse repas-
sionem, & ita idem omnino esse. Arist. vero de-
monstrat latius patere iustitiam, quam repassio-
nem: est enim aliquid iustum, in quo non sit re-
passum, nempe distributiuum. Subiungit igitur
hæc verba, *Verum repassio nec ad distributiuum, nec ad
emendatiuum accommodatur.* Porro ad distributiuum
non pertinere, relinquit vt notu, ad emendatiuum
autem non spectare ex eo probat, quia si Magistra-
tus quempiam perculserit, ipse repercuto non de-
bet: nihilominus ad aliquam satisfactionem eum
obligari probat: ac proinde aliquam ibi debere esse
repassionem: nam & in contractibus omnibus re-
passionem esse latissime ostendit.

Ex hac doctrina, quam sequitur S. Tho. 2. 2. q.
61. artic. 4. constat, Deum, cum assignat supplicia
peccatis, non seruare iustitiam distributiua: quia
iustum, quod respicit, est secundum repassionem,
sed repassio non est iustum distributiuum, nec in
eo inuenitur ex Aristotele & S. Th. ergo nec Deus
attendens iustum secundum repassionem, respicit
iustum distributiuum: quare nec seruat iustitiam
distributiua. Huius autem doctrine Aristot. &
S. Th. optimam rationem sequenti cap. assignabi-
mus: nunc vero eorum nobis sufficiat auctoritas:
neque enim hactenus nostram sententiam ratio-
ne confirmare decreuimus.

S. Thomæ

CAPVT III.

Ratione probatur præcedens sententia.

D Vrandus & Paludanus, qui prædictam tenen-
tur sententiæ, hac ratione illam confirmant.
Sf 2 Iustitia

Horunda
ratio propo-
nitur.

Dionys.

Caprol.

S. Thomæ
Terminum
simulatum

Quæritur
vniuersum
distrib.

8

10

S. Thomæ

Horunda
ratio propo-
nitur.

Iustitia distributiva ortum habet ex commutativa: si enim aliquis bona publica distribuens, debet ea secundum iustam proportionem dividere, ideo est, quia ipse ex commutativa iustitia erga rem publicam ad id obligatur: in Deo autem nulla invenitur iustitia commutativa: ergo nec distributiva, quæ inde ortum habet, esse potest. Hæc tamen ratio infirma est: aut enim in eo, qui nunc debet bona publica distribuere, non præcedit vlla obligatio ex commutativa iustitia erga rem publicam, aut saltem non est necesse præcedere, vt ex distributiva obligetur ad dividendum secundum æqualitatem proportionis. Cum enim quis reipublicæ se obligat ad iustam bonorum communium distributionem, non aliter obligatur, quam ad iustam divisionem: solum ergo cum republica convenit de obligatione iustitiæ distributiæ servanda; nec aliud damnum, neque alijs id refarcire debet, quam ijs, quibus secundum proportionis æqualitatem distribuere debet: & saltem Rex, qui est caput reipublicæ, cum secundum leges prælij obligatur ad spolia militibus dividenda, non alia lege tenetur, quam distributiæ iustitiæ, qua milites respicit: nec lex ad hoc statuta aliam obligationem induxit, quam distributiæ: ergo falsum est id, quod ratio Duran. in maiori propositione assumit, videlicet obligationem distributiæ semper oriri ex obligatione iustitiæ commutativæ.

Impugnatur.

72.

Propria sententia fundamentum.

Vnica igitur ratio ex definitione iustitiæ distributiæ petita, hanc opinionem videtur monstrare, quæ talis est. Æqualitas, quam Deus nobiscum servat, aut in largitione perfectionum naturalium, aut in præmiorum, seu poenarum distributione, non est distributiæ iustitiæ: ergo nec ipsa divisio, seu distributio servans prædictam æqualitatem, erit iustitia distributiva. Ratio quidem, meo iudicio, evidenter colligit. Natura enim & qualitas affectus iustitiæ, ex obiecto pensari debet: ergo recte sequitur id, quod intulimus: solum indiget antecedens probatione, quod si declaratione simplici tantum expositum fuerit, satis confirmatum manebit. Declaratur igitur hoc modo.

Aristot. S. Thom. 2. 2. q. 61. art. 2. Caietani ibidem, Scoti 3. de iustitia, q. 5. art. 2. Paladani, Duran. & Ricardi locis citatis, quorum sententia omnium calculis probata est, cum omnis iustitia respiciat iustum, & æquale, tanquam proprium obiectum: & duplex solum genus æqualitatis excogitari possit, fit, vt duplex tantum genus iustitiæ reperiat. Æqualitas vero vna est inter duas res, & dicitur ab Aristot. & alijs æqualitas arithmetica, siue vnus ad vnum: hanc respicit commutativa iustitia in commercijs, & damni reparatione, quando tantum quisque reddit, quantum accepit, vel quantum damni intulit. Altera est æqualitas, quam vocant proportionem, & geometricam, quia non est rei & rei, sed duarum proportionum inter se. Talis est inter duo ad sex ex vna parte, & quatuor ad duodecim ex alia: hoc est æquali proportionem se habent duo ad sex, & quatuor ad duodecim. Hanc autem considerat, & servat iustitia distributiva, cum bona communia distribuit, servat inquam, inter duas personas vt minimum & duas res, vt optime notavit Aristoteles 5. Ethico. cap. 3. quare inter quatuor terminos iustum constituit, vt minimum: nempe, inter Aiaceum, & munus eius ex vna parte, & Achillem & munus illius ex alia, vt scilicet,

Vt minimum requirit quatuor terminos.

eandem habeat proportionem pars bonorum, quæ tribuitur Aiaci, cum parte, quæ tribuitur Achilli, quam habet dignitas Aiacis, cum dignitate Achillis. Verbi causa, si Duci in prælio, cum spolia diuiduntur, dantur centum, & ille duplo dignior persona est in exercitu, quam signifer, signifero dantur quinquaginta, & sic de alijs: hoc enim iustum & æquale est, vt ita munus se habeat ad munus, sicut persona ad personam. Vnde cumque autem oriatur debitum huius æqualitatis servandæ, etiam si ex contractu ortum habeat, semper pertinet ad iustitiam distributiæ, vt 2. 2. q. 61. art. 2. fusius dicemus, quia æqualitas semper est eadem, ac proinde iustum erit idem (iustum n. æquale quoddam est) & iustitia erit eadem. Aliam etiam æqualitatem seu proportionem considerat iustitia distributiva; quæ nostro instituto accommodata non est, quando scilicet res vna indiuisa alicui conferenda est, vt beneficium: hoc enim quia diuidi non potest, dari debet digniori, & si plura sit dignius beneficium digniori personæ, & minus dignum minus digno tribuendum est: in quo etiam æqualitas illa non rei ad rem, sed proportionis servatur.

Deinde pro maiori declaratione notandum est, contingere interdum, vt ille qui debitum soluit ex iustitia commutativa, plures habeat creditores, & omnibus iuste persolvat, tunc autem licet sequatur ex solutione quædam æqualitas geometrica, & proportionis; quia qualiter se habet debitum vnus ad debitum alterius; sic se habet solutio ad solutionem: quia tamen hæc æqualitas est secundaria, & non respicitur à debitore, cum debita soluit, non constituit iustitiam distributiæ. Ille enim, qui singulis reddit, quod debet, solum considerat æquale vnus ad vnum, eius scilicet quod soluit, ad id, quod debet; & hoc in singulis: quam vero inter se proportionem habeant, non attendit, & ita tantum persolvit vni, quando simul cum alijs ipsi soluit; quantum si illi soli per se solueret. Alioqui deberemus asserere, cum aliquis multis creditoribus totum, quod debet, persolvit, iustitiam distributiæ servare quod nullus dixit. Cuius enim restitutionis æqualis, opus est iustitiæ commutativæ ex omnium sententia, etiam ipsius Caietani cum S. Th. 2. 2. q. 62. art. 1. aliter, quam cum aliquis non integrè restituit; quia potens non est, sed servata proportione dimittit solutionem: tunc enim vtramque iustitiam servat. Nam si ei: cui debebat centum, reddit quinquaginta, cui debebat quinquaginta debet reddere viginti quinque, quo pacto in primis servat æqualitatem arithmeticam: reddit enim viginti quinque, quia debet viginti quinque, & reddit quinquaginta quia revera debet quinquaginta, etiam si plus quoque debeat: ergo servat arithmeticam æqualitatem ex parte, quia omnino servare nequit. Deinde servat æqualitatem geometricam, vt eadem proportione dimittat solutionem, qua debita se excedunt: quocirca secundarie constituit geometricam æqualitatem in eo, quod solutioni deficit. At vero iustitia distributiva aliam æqualitatem non considerat, quam proportionis, vt explicatum est: neque enim attendit quantum quisque secundum se mereatur, sed quam habeat cum alijs proportionem. Quo fit, vt dum bona communia pluribus distribuuntur, minus singulis obveniat, quam si inter pauciores dividenda essent.

Consequitur etiam, vt bonum iustitiam diuidi non possit seruata hac proportione & aequalitate vt satis est manifestum: ex illo tamen infinito pars aliqua diuidenda hoc modo desumi potest, in cuius diuisione nunquam attendi debet, vt quisque habeat, quantum ipse per se mereatur, sed iuxta proportionem, quam cum alio habet in merito.

His positis, quae apud morales Philosophos, & Theologos, qui de iustitia differunt extra controuersiam sunt, perspicue probatur nostra sententia. Nam in diuino iudicio per se solum consideratur aequalitas arithmetica, quae est inter rem, & rem: nec iustitia Dei ad hoc attendit, vt constituat aequalitatem proportionis, & geometricam: licet ex suo iudicio secundarie sequatur: ergo non seruat modum iustitiae distributivae; sed potius commutativae, ita vt si aliunde non repugnaret, vt praecedenti disputatione probatum manet, iustitia Dei esset commutativa, non distributiva. Quamobrem merito dixit Sanctus Thomas in diuino iudicio formam commutativae seruatiuae proinde si nec modus, nec similitudo distributivae est in Dei iudicio, iustitia Dei distributiva non erit. Porro autem Deum non attendere iustitiam suam aequalitatem geometricam patet primum, in largitione donorum naturalium, & perfectionum, vnicuique eorum rei eam tribuit, quae ipsi connaturalis, & decens est: quam vt tribuat, non attendit, quid alteri tribuendum sit, sed quid naturae vnicuiusque rei secundum se conueniat. Ideo homini dedit formam erectam, manus, & pedes talis figurae, ceteraque membra, atque alijs omnibus rebus perfectiones suas: quia ita natura cuiusque naturaliter postulabat.

Deinde in remuneratione cuiusque; & in solutione poenae, quae in diuino iudicio statuuntur, idem ostenditur. Nam vt Deus bonis meritis premium retribuatur, non attendit, quomodo proportionem vnus homo cum alijs habeat: sed quid ipsi esset, & quantum opera ipsius mereantur: & perinde illi soluit ratione operum ac si esset solus premium consecutus. Quare non ideo Beati premium remuneratione recipiunt aequale, quia vt dixit Scotus, infinitum premium distribuitur, & ita quisque non tantum secundum proportionem cum alijs accipit; sed etiam aequale suis meritis, quod non contingit in distributione aliorum bonorum inter homines: non ergo hac ratione recipiunt beati aequale premium suis meritis: quia reuera id, quod distribuitur, actu non est infinitum, & si infinitum esset, seruari non posset aequalitas proportionis, vt supra notauimus: imo nec cum alijs aliquis communis beatitudinis formalis diuiditur, sed vnicuique datur tantum visionis, quantum opera eius merentur: & inter illa, & premium aequalitas tantum attenditur, quae est secundum modum iustitiae commutativae, non distributivae.

Sic de Deo dicitur, *Qui reddet vnicuique secundum opera sua.* In supplicijs similiter solum attendit Deus, quantum supplicij peccata cuiusque mereantur, iuxta illud vbi de supplicio meritis magis dicitur, *Reddite illi, sicut ipsa reddidit vobis, & duplicare duplicem secundum opera eius.* Et iterum, *quantum glorificauit se, & in delicijs suis, tantum date illi tormentum, & iudicium.* Quocirca ita vnusquemque punit Deus simul cum alijs, acti solus esset: quia solum in premium & suppliciorum distributione attenditur.

Vasquez in 1. par. Tomus I.

tendit, quid vnusquisque per se mereatur: quam vero proportionem cum alijs habeat, non considerat, & hac ratione merito dixerunt Aristoteles, & Sanctus Thomas locis citatis, in reparatione non posse iustam distributivam reperiri, quia in ea non consideratur aequalitas proportionis, sed aequalitas dati & accepti, quae est vnus ad vnus: idem de meritis constat.

Ex hac doctrina recte colligit Sanctus Doctor 2. 2. quaest. illa 61. art. 4. ad secundum, si aliquis Republica deseruierit, & pro seruitio stipendium haberet, non fore retributionem illam iustitiae distributivae, sed commutativae: *quia indistributiva* (inquit) *non attenditur aequalitas inter id, quod quis accipit, & id, quod dedit, sed ad id, quod alius accipit secundum modum personae, quasi dicat, secundum proportionem personae cum persona, non seruitij exhibiti cum mercede.* Quod vero multi puniuntur simul pro peccatis, & pro bonis meritis premium recipiant, & ita facta solutione resultat proportionis quaedam aequalitas inter praemia & personas, parum refert, quia in solutione haec proportio non consideratur, sed ea, quae est inter rem & rem, inter meritum scilicet bonum aut malum, & premium, aut supplicium. Sicut cum quis multis creditoribus debita integre persoluit, etiam si inde resultat aequalitas proportionis; quia tamen in solutione eam debitor non attendit, dum soluit, non seruat iustitiam distributivam, vt omnes fatentur.

His, quae diximus, non solum probatur, in Deo non esse distributivam iustitiam ante promissionem, sed etiam post illam, quia nunquam Deus obseruat aequalitatem proportionis, etiam post promissionem; nec videtur esse aliquis modus, quo illam obseruare possit. Sed ante promissionem est etiam alia communis ratio, ob quam distributiva iustitia in Deo esse nequit, quia, vt praecedenti disputatione cap. 6. dicebamus, nulla iustitia proprie esse potest, vbi nulla obligatio intercedit: Deus autem nulla obligatio tenetur, autaequam ipse si eam adstringat: ergo ante promissionem nulla iustitia, etiam distributiva, in Deo reperitur.

Hac denique ratione non solum confirmata manet, & explicata nostra sententia, verum etiam opposita satis explosa, quatenus in vniuersum asseruit, iustitiam distributivam proprie Deo conuenire: sed paucis refellamus nonnulla, quae Doctores prioris opinionis speciatim dixerunt.

Primo colligitur ex praedicta ratione, falsum docuisse Caietanum, cum dixit, Patrem familias, qui singulis operarijs denarium soluit, seruasse distributivam iustitiam, nam si eam Pater familias seruasset, quicumque debitor, qui multis creditoribus debita sigillatim persoluit, secundum distributivam iustitiam diceretur restitutionem fecisse, quod nullus concedit: cum restituo sit actus commutativae iustitiae, vt ipse Caietanus fatetur. Solutio enim denarij pro labore diuino ad restitutionem pertinet, non ex delicto, sed ex contractu, vtriusque autem eadem ratio est. Deinde tam Pater familias, quam qui debitum restituit singulis creditoribus, non considerat nisi aequalitatem rei cum re: hoc est laboris, & stipendij, quam vero proportionem vnus cum alio habeat, & stipendium vnus cum stipendio alterius, minime attendit, vt dictum est. Falitur etiam, eura

Sf 3 afficit

S. Thomas. Reformatio praemij iuxta quantitatem meriti, non fit per distributivam.

In Deo non est distributiva etiam post promissionem.

Caietanus sententia refutatur.

20

16. In diuino iudicio forma iustitiae distributivae non attenditur.

Nemo in largitione donorum & perfectionum naturalium.

17. Deum in remuneratione cuiusque.

21. Sic de Deo dicitur.

Apud 6.

18. Deus simul cum alijs.

asserit, in pœnæ etiam solutione, Deum seruare distributiua iustitiam: oppositum enim auctoritate, & ratione demonstrauimus. At Caietanus consequenter loquutus est, eadem enim ratio est de remuneratione pramiorum, & de pœnæ solutione.

Sorsus sibi non constat.

Quare secundo sequitur, Soti sententiam non satis sibi constare: nam cum recte dixisset, in supplicijs iustitiam distributiua non attendi, sed commutatiua, debuisse idem omnino de pramiorum solutione docere, utrobique enim eadem æqualitas consideratur, ut explicauimus, ac proinde eadem iustitia intercedit.

Quorundam Thomistarum placitum non probatur.

Tertio denique id, quod alij Thomistæ dixerunt, verum esse non potest. Nam si opera nostra considerentur, ut procedunt à libero arbitrio, sine gratia gratum faciente, nullo modo eis tribuitur vita æterna: nec, si ea ratione daretur, in reditione illius attenderetur æqualitas illa proportionis inter personas, ut diximus, modus enim quo illa fieret, explicari nequit, sed si aliqua seruaretur æqualitas, esset inter rem & rem, quæ ad commutatiua iustitiam pertinet. Quod vero dicunt, inter opera hoc modo considerata & vitam æternam non esse æqualitatem sed esse proportionem, parum refert, ut dicamus, inter ea, & gloriam seruari iustitiam distributiua. Hæc enim non respicit proportionem vnus ad vnum; sed æqualitatem duarum proportionum: hoc est, personæ & muneris ad aliam personam, & muneris: quæ quidem æqualitas nullo modo inter opera nostra sine gratia, & vitam æternam esse posset. Si enim aliqua esset proportio, ea esset congruitatis cuiusdam, quia congruum videretur, ut ei, qui etiam est extra gratiam Dei, sed recte operatur, Deus det vitam æternam: hæc autem est vnus ad vnum, inter quæ solum potest iustitia commutatiua versari; aut, ut verius dicam, nec commutatiua, nec distributiua: quia nec vlla æqualitas assignari hoc modo potest inter opera nostra, ut vitam æternam: quare inanis est illa Thomistarum distinctio.

CAPVT IV.

Diluuntur argumenta aduersariorum.

Ad primum argumentum responsio.

Am vero aduersariorum oppositionibus occurrere difficile non est. Ad primam, quæ erat Caiet. si formam arguendi respiciamus, dico, manifestum defectum continere, procedit enim ut logici loquantur, ex puris particularibus. Est enim in secunda figura, & vtraque præmissa affirmans, cum altera negans deberet esse, ut medium, quod in vtraque est prædicatum, in altera distribuere: maior est, Ad iustitiam distributiua pertinet, vnumquemque in suo loco collocare. minor vero, sed Deus reddendo præmia, & supplicia, vnumquemque in suo ordine collocat, vbi medium est, Collocare vnumquemque in suo ordine. Dicimus ergo, si collocare vnumquemque in suo ordine consideretur in vniuersum, conuenit quidem iustitiæ distributiua, sed non solum: quia etiam id efficit iustitia commutatiua, ut cum quis singulis creditoribus debita soluit. Si vero in specie consideretur, vnicuique iustitiæ suo modo conuenit: nam ad distributiua pertinet, quatenus in ea collocatio considerat æqualitatem non rei cum re, non meritum cum præ-

mio, aut cum pœna solum, sed æqualitatem proportionis inter personas, & præmia, ut prædictum est. Commutatiua autem collocat etiam in suo ordine quemlibet, attendens solum æqualitatem rei cum re, metui scilicet, cum præmio, aut cum pœna. Et quia hoc modo Deus iudicio suo vnumquemque disponit in suo loco, ideo iudicis suo seruat modum iustitiæ commutatiua, non distributiua.

Nec testimonium Diony. quidquam contra nostram sententiam valet. Quod enim dicit, *Di-* Dionysius *uina iustitia omnia disponit, & determinat, & pro-* diuina iustitia *disponit, alia translatio habet, distribuit, non* disponit *habet in Deo esse iustitiam distributiua proprie,* disponit *de qua est controuersia, sed esse distributionem* disponit *quandam, & dispositionem perfectionum, quod non negamus. Imo verba Dionysij, quæ sequuntur,* disponit *plane indicant, in hac distributione Deum seruare æqualitatem commutatiua iustitiæ, seu modum illius, ait enim, *ips, quæ sunt, omnibus, quod cuique accommodatum est, tribuit.** Non dixit in hac perfectionum distributione Deum attendere proportionem, quam inter se res habeant, & earum perfectiones, ut æqualitatem proportionis inter eas assignet, sed quid vnicuique accommodatum sit. Considerat igitur solum æqualitatem, & conuenientiam, seu proportionem inter rem, & eius perfectionem: quare, si hæc seruatur æqualitatem, quæ est vnus ad vnum, & Arithmetica vocatur, seruatur etiam modum iustitiæ commutatiua, non distributiua.

Circa doctrinam secundæ rationis multa habet S. Th. quæ quidem referre instructuosum non erit, ait ergo 2.2. quæst. 63. artic. 4. vnum acceptionis personarum, quatenus est contra iustitiam distributiua, locum habere in iudicij. Sed in solutione primi eius articuli docet considerari posse hoc vitium dupliciter, primum quantum ad rem iudicatam, & sic tam circa materiam iustitiæ commutatiua, quam distributiua versari: & commune vitium esse: nam iudicium esse potest tam de commutatione, quam de distributione faciendæ: deinde quantum ad formam iudicij, quatenus iudex etiam in ipso iudicio commutatiua iustitiæ, quam debet sequi, ab vno accipit & alteri dat: & sic opponitur distributioni iustitiæ. Ergo habemus ex S. Th. vitium hoc etiam si circa materiam commutatiua iustitiæ aliquando versetur, quotiescumque tamen in iudicio committitur, esse contra distributiua.

Verum id nihil obstat debet sententiæ nostræ qua dicimus, in diuino iudicio non seruari distributiua, sed modum commutatiua; in quo licet esset acceptio personarum, Deus non contra distributiua, sed contra commutatiua faceret. Porro nihil obstat, probatur, primum, quod niam quod S. Thom. docuit, difficile sane est. Si enim duo de re aliqua contenderent coram iudice, ut famulus cum herode de mercede solvendæ, debitor cum creditore de pretio alicuius rei, denique de quouis re vitij esset; & iudex, aut negaret debitum pretium rei creditori, & adiudicaret debitori, vel mercedem auferret famulo, & defineret esse heri, idque faceret, non ignorantone, sed quia personæ creditoris & heri bene erat affectus: nunquid non diceretur, accipere personam contra iustitiam commutatiua: quia ob respectum personæ contra ius non seruauit, aut non